

Clarícies sobre els avagants

En el número 36 del Butlletí interior de la Societat d'Onomàstica vaig publicar, ara fa dos anys llargs, un article que titulava *Els avagants: un topònim fantasma?*, en el qual em venia a referir a un topònim alcoverenc que jo trobava documentat entre els ss.XVI i XVII i que, si havíem de fer cas als repertoris lexicogràfics existents, no existia, o era una mala interpretació. En concret, el DCVB definia "avagant" com a "mot fantasma", mentre que el DECLC, en el seu volum primer, el definia com a "mot inexistent". Després de repassar tota la documentació que vaig ser capaç de trobar, aventurava la conclusió següent: "Una hipòtesi plausible, en canvi, podria fer-nos derivar el mot polèmic del verb vagar – i aquest del llatí vacare–, en el seu sentit de no estar, un lloc, ocupat. De fet, l'adjectiu vagant o vacant vol dir precisament això. Seguint aquesta hipòtesi, la forma correcta seria "la vagant" (és a dir, "la terra vagant", amb l'adjectiu substantivitzat), d'on hauria passat a "l'avagant". La forma més estesa de "los avagants" no seria més que la conversió lògica en plural, atès el caràcter divers de les terres de referència, en un moment en què ja devia haver-se perdut la noció del significat del mot" (SOBI, XXXVI, p.23).

Doncs bé, aquesta hipòtesi ha estat confirmada amb la publicació del novè volum del DECLC, que conté tota la v, aparegut el 1991. Aquest diccionari diu, s.v. "vagant": "En masculí s'aplicà a les terres ermes abandonades sense conreu ni empriu pastoral (...); avui es diu *bakant* per a "pacage communal" a les valls gascones de Luixon i Queil (...). Però com de primer es digué *terra vagant*, en certes comarques, els usuaris vulgars tallaren malament *terr'avagant*; i després, en plural se'n féu en el dret popular (pastoral, etc.) *els avagants*" (DECLC, IX, p.16). El mateix Coromines afegeix que el mot se sent en el Baix Penedès i el Camp de Tarragona i que en un sentit semblant ha passat del llatí vulgar al basc *bakant*. En el meu article de 1989 també vaig constatar aquesta forma a Barberà de la Conca.

Confirmada, per tant, la nostra hipòtesi, ara podem repetir el que dèiem llavors sobre los Avagants de la Vila, en relació a Alcover.

Els Avagants de la Vila –en una ocasió "del comú"–eren una extensió, contínua o no, de terra propietat comunal que, no tenint cap ús concret, ni formant part tampoc, doncs, ni dels béns de propis ni dels béns dels comuns, no figurava en cap registre, ni era avaluada i, així, només s'esmentava com a límit de propietats veïnes. Amb aquesta denominació devien incloure's des de petits trossos de terra al voltant del nucli urbà fins a muntanyes senceres, com el cas del Calvari. El nom és usat, ja, en un document de 1570 i en un altre que no duu data però que deu ser de 1789 encara apareix. Tanmateix, en els documents posteriors ja no s'indiquen els mateixos indrets que en el primer i això és a causa del canvi d'us i aprofitament del terreny. Concretament, allò que el 1570 eren Avagants el 1682 és Calvari. El darrer document, en

concret, diu: "...ans de cer Calvari era avagans del Comú..." Cal tenir en compte en relació a això que, segons sembla, la ubicació del Calvari va estretament lligada a l'activitat del convent franciscà de Santa Anna, fundat precisament el 1582 al peu d'aquesta muntanya. Així, doncs, a partir del moment en què comença a usar-se amb aquesta funció, va desaparèixer la denominació anterior.

Una altra observació que voldria realitzar, i que corrobora el que s'ha dit, és la identificació que en una ocasió es fa entre els avagants i la pobla, és a dir, aquella part de poble situada fora muralla que encara no té una configuració urbana (carrers, places...) i en què, per tant, les poques cases estan separades entre si per zones més o menys extenses de terreny comunal. En aquest sentit, el nom dels Avagants podria haver tingut una funció similar a la que més modernament ha desenvolupat –a Alcover– la denominació de la Garriga": avui la Garriga és un carrer però fins no fa gaire era tota l'extensió de terra a les proximitats del poble, a la seva part més elevada, que no estava urbanitzada ni conreada, tot i haver-hi ja algunes cases disseminades.

JOAN CAVALLÉ BUSQUETS

FE D'ERRADES BUTLLETÍ 54

L'amic Salvador Gumà ens envià una nota de rectificació a l'entrevista que vam publicar-li en el butlletí núm. 54. Diu així: "A la meua entrevista, pàg. 13, paràgraf 20n. hi diu: ...de dretes, i liquidar-los al mig del poble al vespre, emparats per la creixent foscor..."

Això s'hauria d'esmenar, perquè jo no podia dir; segons rumors el fet delictiu tingué lloc prop d'una carretera, al costat de Valls, no a la plaça d'Alcover.

A la tarda d'aquell dia jo em trobava a l'entrada de ca Gomis, i va passar un cotxe en direcció a Reus, des del qual ens feren senyals amb mocadors blancs. Em vaig pensar que anaven a Tarragona, com a detinguts.